ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН **ХАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ**

Янгиқўрғон шахарчаси

2024 йил 26 март

Янгиқўрғон туманлараро иқтисодий суди, судья Ж.С.Мусабоев раислигида, судья ёрдамчиси Ш.Халиловнинг суд мажлиси котиблигида, "Namangan Paxta Teks" масъулияти чекланган жамиятининг жавобгар "Baxti Kosonsoy" фермер хўжалиги хисобидан 109 458 000 сўм асосий қарз, 130 467 000 сўм жарима ундириш тўгрисидаги даъво аризаси бўйича кўзғатилган иқтисодий ишни даъвогар вакили М.Саттаров (ишончнома асосида), жавобгар вакили Р.Хамдамова (хисобчи, маълумотнома аосида) иштирокида суднинг ўз биносида очиқ суд мажлисида кўриб чиқиб, қуйидагиларни

АНИКЛАДИ:

"Namangan Paxta Teks" масъулияти чекланган жамияти (бундан буён матнда даъвогар деб юритилади) судга даъво аризаси такдим этиб, жавобгар "Baxti Kosonsoy" фермер хўжалиги (бундан буён матнда жавобгар деб юритилади) дан 109 458 000 сўм асосий қарз, 130 467 000 сўм жарима ундиришни сўраган.

Суд мажлисида даъвогар вакили даъвони қўллаб-қувватлаб, уни қаноатлантириб беришни сўради.

Жавобгар вакили суд мажлисида даъвога эътирозлари йўқлигини, факатгина жаримани камайтириб беришни сўраган.

Суд даъвогар ва жавобгар вакилининг тушунтиришларини тинглаб, ишдаги ва кушимча такдим килинган хужжатларни урганиб чикиб, куйидаги асосларга кура, даъвони аризасини каноатлантиришни лозим топди.

Узбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси (бундан буён матнда ФК деб юритилади)нинг 437-моддасига кўра, махсулот етказиб бериш шартномасига мувофик тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланаётган махсулот етказиб берувчи-сотувчи шартлашилган муддатда ёки муддатларда ўзи ишлаб чиқарадиган ёхуд сасотиб оладиган товарларни сотиб олувчига тадбиркорлик фаолиятида фойдаланиш учун ёки шахсий, оилавий мақсадларда, рўзғорда ва шунга ўхшаш бошқа мақсадларда фойдаланиш билан боғлиқ бўлмаган бошқа мақсадларда фойдаланиш учун топшириш, сотиб олувчи эса товарларни қабул қилиш ва уларнинг ҳақини тўлаш мажбуриятини олади.

Иш хужжатларидан аникланишича, тарафлар ўртасида пахта хомашёси ва уруғлик пахтани етказиб бериш хамда харид килиш бўйича шартнома тузилган. Шартнома шартларига мувофик, жавобгар даъвогарга пахта хом ашёсини етказиб бериш, даъвогар эса етказиб бериладиган кишлок хўжалиги

махсулотлари учун тўловларни амалга ошириш мажбуриятини олган. Бирок, жавобгар шартнома бўйича кам пахта хом ашёсини етказиб берган.

Даъвогар томонидан жавобгарга пахта етиштириш учун зарур бўлган кредит маблағлари, минерал ўғитлар, кимёвий воситалар, нефт ва бошқа турдаги маҳсулотлар етказиб берилган ва техника хизматлари кўрсатилган.

Бироқ, жавобгар томонидан шартнома шартлари лозим даражада бажарилмаслиги оқибатида 109 458 000 сўм қарздорлик вужудга келган.

Даъвогарнинг қарздорликни тўлаш бўйича юборган талабномаси оқибатсиз қолдирилган.

Даъвогар томонидан жавобгарга пахта етиштириш учун зарур бўлган кредит маблағлари, минерал ўғитлар, кимёвий воситалар ва бошқа турдаги маҳсулотларнинг ҳақиқатда етказиб берилганлиги ва жавобгарнинг даъвогардан қарздорлиги мавжудлиги даъвогар вакилининг суд мажлисида берган тушунтиришлари, ҳисобварақ-фактуралар нусҳалари ва ишдаги бошқа ҳужжатлар билан ўз исботини топади.

ФКнинг 236-моддасига асосан, мажбуриятлар мажбурият шартларига ва конунчилик талабларига мувофик, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса - иш муомаласи одатларига ёки одатда кўйиладиган бошка талабларга мувофик лозим даражада бажарилиши керак.

ФК 333-моддасининг биринчи қисмига мувофик, қарздор айби бўлган тақдирда мажбуриятни бажармаганлиги ёки лозим даражада бажармаганлиги учун, агар қонунчиликда ёки шартномада бошқача тартиб белгиланмаган бўлса, жавоб беради

Ушбу ҳолатда, даъвогарнинг асосий қарз ундириш талаби асосли бўлиб, уни қаноатлантириш лозим бўлади.

Шунингдек, шартноманинг 5.2-бандига кўра, шартномада белгиланган микдорда ва ассортиментда, турлар бўйича муддатларда махсулот топширишдан асоссиз бош тортиганлиги учун жавобгар даъвогарга топширилмаган махсулот кийматининг 30 фоизи микдорида жарима тўлашлигидан келиб чикиб, даъвогар томонидан 130 467 000 сўм жарима хисобланиб, жавобгардан ундириб бериш сўралган.

Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик суди Пленумининг 2007 йил 15 июнь кунги "Мажбуриятларни бажармаганлик ёки лозим даражада бажармаганлик учун мулкий жавобгарлик тўгрисидаги фукаролик конун қўллашнинг айрим масалалари хужжатларини хақида"ги қарорининг 2-бандида, шартномада жарима ёки пеня шаклида белгиланадиган неустойка тарафлар томонидан қабул қилинган мажбуриятларнинг усулларидан бажарилишини таъминлаш бири хисобланади. Судлар неустойкани ундириш тўгрисидаги даъволарни хал килишда неустойка талабларига хисобланганлиги, қонун мувофик миқдорининг унинг бузилиши окибатларига асослилиги, мажбурият мутаносиблиги холатларни хар томонлама ва чукур мухокама килиб, талаб килинган

неустойканинг адолатли микдорини белгилашлари шартлиги ҳақида тушунтириш берилган.

ФКнинг 326-моддаси иккинчи қисми мазмунига кўра, суд қарздор ва кредиторнинг манфаатларини ҳисобга олиб, кредиторга тўланиши лозим бўлган неустойкани камайтириш ҳуқуқига эга.

Юқоридаги қонун нормаларидан келиб чиқиб, даъвогар ва жавобгарнинг манфаатларини кўзлаб, жавобгарнинг молиявий холатидан келиб чиқиб, суд даъво аризасида ундириш сўралган жариманинг 15 000 000 сўмини ундиришни, унинг қолган қисмини қаноатлантиришни рад этишни лозим топди.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 118-моддаси биринчи қисмига асосан, суд харажатлари ишда иштирок қилувчи шахсларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари миқдорига мутаносиб равишда уларнинг зиммасига юклатилади.

Қайд этиб ўтилган қонун нормаси талабидан келиб чиқиб суд, жавобгардан бюджетга 4 798 500 сўм давлат божи, даъвогар фойдасига 34 000 сўм почта харажати ундиришни лозим топди.

Баён этилганларга кўра ҳамда Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 112, 118, 170, 176-179- моддаларини қўллаб, суд

КАРОР КИЛАДИ:

Даъво аризаси қисман қаноатлантирилсин.

Даъвогар "Namangan Paxta Teks" масъулияти чекланган жамияти фойдасига жавобгар "Baxti Kosonsoy" фермер хўжалигидан 109 458 000 сўм асосий қарз, 15 000 000 сўм жарима, тўланган 34 000 сўм почта харажати ундирилсин.

Жавобгар "Baxti Kosonsoy" фермер хўжалиги хисобидан бюджетга 4 798 500 сўм давлат божи ундирилсин.

Даъвонинг қолган қисмини қаноатлантириш рад этилсин.

Хал қилув қарори қонуний кучга киргандан сўнг ижро варақаси берилсин. Мазкур ҳал қилув қарори устидан бир ойлик муддатда апелляция тартибида, кучга киргандан сўнг олти ой ичида кассация тартибида Наманган вилоят судининг иқтисодий судлов ҳайъатига шикоят қилиш (протест келтириш) мумкин.

Раислик қилувчи

Ж.С.Мусабоев

